

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
Національний університет біоресурсів і природокористування
Одеський державний аграрний університет
Миколаївський національний аграрний університет
Київський національний університет технологій та дизайну
Луцький національний технічний університет
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Поліський національний університет

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»
ДО ДНЯ ПАМ'ЯТІ ДОКТОРА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ НАУК, ПРОФЕСОРА,
АКАДЕМІКА
КОВАЛЕНКА ВІТАЛІЯ ПЕТРОВИЧА**

**19 вересня 2024 року
м. Кропивницький**

Голова організаційного комітету:

Вікторія ГРАНОВСЬКА – д. е. н., проф., перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи ХДАЕУ

Заступник голови:

Владислав КУШНЕРЕНКО – к.с.-г.н., доц., завідувач кафедри ветеринарії, гігієни та розведення тварин імені В.П.Коваленка ХДАЕУ.

Члени оргкомітету:

Ірина БАЛАБАНОВА – к.с.-г.н., доц., декан біолого-технологічного факультету ХДАЕУ;

Ірина РЯПОЛОВА – к. с.-г. наук, доцент кафедри ветеринарії, гігієни та розведення тварин імені В.П. Коваленка, ХДАЕУ;

Максим РАГУЛЯ – доктор філософії з ветеринарних наук, асистент кафедри ветеринарії, гігієни та розведення тварин імені В.П. Коваленка, ХДАЕУ;

Крістіна ОВДІЄНКО – асистент кафедри ветеринарії, гігієни та розведення тварин імені В.П. Коваленка, ХДАЕУ;

Адреса редколегії: м. Кропивницький, проспект Університетський 5/2 Херсонський державний аграрно-економічний університет Біолого-технологічний факультет

«Сучасний стан та перспективи розвитку тваринництва України в умовах Євроінтеграції» до дня пам'яті доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка Коваленко Віталія Петровича:

Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей, Херсон, 19 вересня 2024р. [Електронне видання] – Кропивницький: ХДАЕУ, 2024. - 102 с.

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ШТУЧНОГО ОСІМЕНІННЯ КОРІВ І ТЕЛИЦЬ.

Олена ВЕДМЕДЕНКО

Херсонський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах управління розмноженням великої рогатої худоби стає надзвичайно важливим. Відтворення є ключовим фактором для підвищення молочної продуктивності та зростання поголів'я. Зміни в структурі стада, зокрема збільшення частки корів і зменшення частки молодняку, ускладнюють розширене відтворення. Придбати молодняк з інших джерел складно, тому важливо використовувати внутрішні резерви для збільшення поголів'я.

Основним завданням є забезпечення збереження маточного поголів'я та отримання не менше 90-95 телят на 100 корів. Для цього необхідно інтенсивно працювати над відтворенням. До 20% корів можуть отелитися двічі на рік. Показник виходу телят за рік, що є основним критерієм роботи з відтворення, має становити 85%. Однак останні дані показують, що цей показник на 9-24% нижчий від оптимального. Вивчення відтворних здібностей корів включало такі показники: тривалість ембріонального розвитку, запліднювальна здатність після першого отелення, кількість осіменінь на одне плідне, тривалість сервіс-періоду і міжотельного періоду.

Бонітування показало, що середня тривалість сервіс-періоду у корів української червоної молочної породи на 30 днів перевищує оптимум і складає 110 днів, а у англерів — 154 дні, що на 74 дні більше оптимального. Понад 33% корів мають сервіс-період більше 90 днів. Це може бути пов'язано з труднощами виявлення охоти у великих стадах, ускладненими пологами (10-15% тварин), обмеженим рухом через прив'язне утримання (800 корів), а також із проблемами годівлі, що може викликати аліментарне безпліддя. Тривалість сухостійного періоду у 22-25% корів перевищує 70 днів, що негативно впливає на молочну продуктивність.

Дослідження тривалості ембріогенезу розділило корів на дві групи: з нижчою та вищою за середню тривалістю ембріонального розвитку. Середня тривалість ембріонального розвитку становила 283 дні у корів української червоної молочної породи та 280 днів у англерів. Аналіз показав, що тривалість ембріонального періоду впливає на надой: корови з коротшим періодом давали на 396 кг (УЧМ) і 364 кг (англерів) менше молока за першу лактацію. Результати підтверджують закономірність лінійного приросту надоїв у первісток з віком першого отелення.

Продуктивність корів залежить від віку першого отелення і фізіологічної скороспілості. Дослідження показали, що з віком корів при першому отеленні зростає їх молочна продуктивність. Наприклад, у корів української червоної молочної породи, що отелилися до 27 місяців, продуктивність зросла на 6%, а у тих, що отелилися старше 30 місяців, — на 2,3% порівняно з тваринами, що отелилися у віці 27-30 місяців. Подібна закономірність спостерігається і за результатами третьої лактації, де надой зростає на 1-3%. У корів англерської

породи продуктивність зросла на 7,4% для отелення до 27 місяців і на 4,2% для отелення старше 30 місяців порівняно з тваринами, що отелилися в 27-30 місяців. За третьої лактації надой зріс на 2,6-9,4% у порівнянні з першою.

Таким чином, раннє отелення пов'язане з нижчою продуктивністю за першу лактацію, але згодом корови, які отелилися раніше, мають вищу позитивну продуктивність.

Молочну продуктивність визначають плодючість, генетичний потенціал і рівень годівлі. Погіршення плодючості, навіть при високій продуктивності, є ризикованим. Питома вага заплідненості корів від першого осіменіння складає 44,5% у повновікових корів і 41,9% у первісток. Кількість осіменінь на одне плідне у корів української червоної молочної породи становить 3,45, а у англєрських корів — 4,12. Корів англєрської породи мають значно нижчі показники відтворювальної здатності, зокрема КВЗ на 8,9% та індекс плодючості на 7,6% менший, ніж у корів УЧМ породи. Дані показують, що тривалість міжотельного періоду у корів різного віку між першим і другим отеленням є подібною. Дослідження показали, що подовження інтервалів між отеленнями підвищує продуктивність лише за одну лактацію, а середньорічні надої при цьому знижуються. Аналіз 250 корів із сервіс-періодом 132 дні показав, що з 103 тільних корів, які були виявлені, через три місяці тільність зросла до 124 корів, але сервіс-період збільшився до 142 днів. Це свідчить про те, що традиційні показники не завжди відображають реальний стан відтворення стада.

Виявлення корів в охоті є складним завданням, оскільки більшість корів виявляють охоту вночі і допускають до 8 садок тривалістю по 3 секунди. Це означає, що технік штучного осіменіння має лише 24 секунди для виявлення охоти, і більше 50% охотних корів можуть залишитися непоміченими.

Сучасні методи виявлення охоти можуть підвищити рівень виходу телят на 3-5% від 100 корів за рік. Синхронізація статевої охоти у корів розпочинається з 17-21 дня після отелення, а у телиць — після досягнення парувального віку 16-18 місяців та живої маси не менше 380 кг (табл. 1).

Таблиця 1

Схема синхронізації статевої охоти

Назва препарату	Кількість препарату, мл	На який день після отелення вводиться	Мета введення препарату
Єстрофан	2	17-21	Профілактика метритів
Єстрофан	2	35	Синхронізація статевої охоти
Сурфагон	10	45	Синхронізація статевої охоти
Єстрофан	2	52	Синхронізація статевої охоти
Сурфагон + осіменіння	5	55	Синхронізація статевої охоти

Рівень тільності розраховується як кількість тільних корів, поділена на загальну кількість корів, що повинні прийти в охоту за 21-добовий цикл. Діагностика тільності важлива для своєчасного виявлення незапліднених корів і ефективного управління стадом. У великих стадах діагностику слід проводити щотижня, а тільність перевіряти через 28-35 днів після осіменіння. Нині точність діагностики тільності може підвищити рівень виходу телят на 1-2% від 100 корів за рік. Нові підходи дозволяють управляти цілими групами тварин, а синхронізація статевої охоти може ще більше підвищити рівень тільності у поголів'ї.

Отже, синхронізація статевої охоти підвищує запліднюваність корів від першого осіменіння на 15-20% та збільшує вихід телят від 100 корів на 6-8%. Крім того, вона зменшує потребу в людських ресурсах: один технік може замінити трьох, які працюють за традиційною технологією. Запровадження нових методів оцінки відтворювальних здатностей, діагностики тільності та синхронізації охоти поліпшує відтворення стада і підвищує вихід телят до 88-92% від 100 корів. Це також покращує економічні показники молочного скотарства і зменшує навантаження на техніків, дозволяючи їм ефективніше планувати отелення.

Література:

1. Розведення великої рогатої худоби / уклад. А. Фисенко ; за ред. О. Г. Пустова, Д. В. Ткаченко. Миколаїв : МНАУ, 2017. 36 с.
2. Гормональна регуляція та оптимізація відтворення ВРХ. Про корів. № 1-2. 2021р. URL: <https://eurovet.com.ua/novini/gormonalna-reguljacija-ta-optimizacija-vidtvorennja-vrh/>